

11. APRILL

1924

III AASTAKÄIK

WIKERKAAR

noorte kirjanduslik nädalakiri,

noorte parim sellekohane väljaanne Eestis. Ta pakub noortele hääd ja huwitawat **jutu-kirjandust**. Ta püüab esineda ka **teaduslike** artiklitega, mille käsitus populaarne ja huwitaw. Suurt tähelepanu pühendab „**WIKERKAAR**“ ka noorsoo kasvatusele ja terwishoiule. „**WIKERKAAR**“ on ainuke ajakiri, kust noored leiawad oma lawastamisele jõukohaseid tegewusrikkaid, ilusaid ning huwitawaid näidendid.

„**WIKERKAAR**“ jälgib noorsoo uimat kirjandust ja püüab olla ühenduslülis kirjandust-armastajate noorte ja meie kirjanduswara wahel, tuues bibliograafilises osas heade raamatute arwustusi, tutwustamis-artiklid ja nimestikke.

„**WIKERKAAR**“ on ainuke ajakiri Eestis' mis wõimsa kaswatustegurina tahab süwendada noortes suuri aateid, püüdeid ausale ja wiljarikkale tegewusele isamaa ja inimkonna kasuks.

„**WIKERKAAR**“ on seega noorte parim sõber ja kaswatajate mõjukam aitaja. Et oma kõrgeid eesmärke teostada, on »**WIKERKAAR**« oma ümber koondanud suurema osa meie paremaid kirjanikke, teadusmeestest ja haridustegelast.

„**WIKERKAARE**“ ümber on koondunud ka tiheda ringina noor, lõbus, oma ilusast ajakirjast waimustatud **wikerlaspere**, kelle mitmesisulised kirjad igapäew wirnadena toimetusse jõuawad ja seal alata lahket tähelepanu ja sõbralikke wastusi leiawad.

Seda noort wikerlasperet püüab igati üllatada ka »**WIKERKAARE**« väljaandja »Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus«, andes ajakirjale palju huwitawaid kaasandeid, preemiaid ülesannete lahendajaile j. m.

LOOSIMINE.

Käesolewa aasta jaanipäewal aga tahab »**WIKERKAARE**« väljaandja walmistada wikerlastele suurima üllatuse, mis noored iial näinud. Sel päewal **loositakse wälja** »**WIKERKAARE**« tellijate wahel, kes tellimise vähemalt 6 kuuks sisse annawad, kolm kõrgewäärtuslikku ja noortele alati tarwilist ja huwitawat asja: **päewapildiparaat, jalgratas ja taskukell (kuld)**. Iga asja wäärtus 10.000 mk.

Kes ei tahaks niisuguste asjade omanik olla!

Kel weel seni »**WIKERKAAR**« tellimata, rutaku tellimisega ja soowitagu oma sõpradele sama teha.

„**WIKERKAAR**“ on kõige huwitawam ja sisukam **noorteajakiri Eestis**, ilmub üks kord nädalas 24 lehekülge. Maksab aastas 720 mk., poolaastas 360 mk., kuus 60 mk., üksiknumber 15 mk. Tellimisi wõtawad wastu: »Päewalehe« ja »Koidu« talitus, abitalitused, suurem osa koole ja kõik postiasutused.

Toimetus ja talitus Tallinnas, Pikk t. 2, kõnetr. 17-96.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Nr. 15. Vastutav toimetaja: M. Nurmik. 1924.

Tegevad toimetajad: A. Oengo-Johanson ja J. Neggo-Vössokotsky.

Väljaandja: Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus.

Toimetuse ja talitus: Tallinn, Pikk tän. 2 (Päevaleht). Kõnetr. 17-96. Toimetuse kõnetunnid teisipäeviti, neljapäeviti ja reedeti kella 2—3.

Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid ja „Päevalehe“ tellimiste vastuvõtjad.

Tellimishind: kuus postiga 60 mk., veerandaastas 180 mk., poolaastas 360 mk., aastas 720 mk.

Üksik number 15 mk.

EMA!

*Ema, miks laulsid sa kurva viit
õällil mind uinutes magama!
Enam ei iial kao nüüd
kurbus ja lein ning vaikne piin
õingest mul.*

Merila.

KULDNOKAD.

M. R.

Juba tuntavalt soojemini paistab päike, katustel siristavad varblased rõõmsasti, keskpäeval sulatab päikesepaistel üsna tublisti, mis küll vist mõnelegi noorele vikerkaarlasele pahameelt sünnitab, kui vaadata, kuidas lumememm, kelle valmistamisega talvel niipalju vaeva nähtud, pää kurvvalt longu laseb, ikka väiksemaks ja väiksemaks jääb ja ühel ilusal päeval ta leitakse tükkideks purunenult maas lamavat. Ei maksa aga selle üle tõsiselt kurvastada, ligineb ju kevade. Juba ongi teel meie poole esimesed kevade kuulutajad — kuldnokad. Pole vist tarvis selle armsa linnu välimust kirjeldada, olen kindel, et igaüks teist teda tunneb, aga vist vähesed teavad kui kaugelt nad tulevad, missuguste raskustega neil teel võidelda, millega nad meile kasulikud ja kuidas meiegi neile lahked võime olla — sellest tahan siinkohal teile jutustada.

Talve saadavad kuldnokad mööda Lõuna-Euroopas, Väike-Aasias, Aafrika põhjapoolses osas, nii siis palju, palju tuhandeid versti siit eemal. Oma rännakul tuleb neil lennata üle Vaahemere ehk Mustamere. Missugused hädahud varitsevad neid teel: tormid, vihmad, rahepilved, udu, röövlinnud, isegi rumaflad jahimehed. Võite teie endile kujutleda, kui palju jõupingutust nõuab sarnane reis niisuguselt pisikeselt olevuselt, kes kaalub umbes 20—30 solotnikku? Tõesti, pole südant kütil, kes hävitab linnu raskel teekonnal, kui see loomusunnil alluduse looduse vägevale käsule, tõtab sinna, kus ta esimest korda näinud säravat päikest ja rohelist puid ning põõsaid.

Loomadel on palju meile arusaamatut tarkust. Linnud on iseäranis tundelised ilma muutuste puhul, ja neid tähele pannes võime mitu päeva ette teada, et tuleb sadu (ehk ümberpöördukt). Juhtub aga siiski, et rännakul linnud satuvad ääretu mere kohal tormi kätte, mis neid siis hulgana hävitab, pääsivad ainult tugevamad. Önn linnud le, kui niisugusel korral juhtub ligiduses olema laev: musta pilvena laskuvad nad siis laevalaele, mastidele, purjetele, kus aga veel

ruumi, täiesti unustades karta inimest. Ja muidu nii karmid merimehed ei tarvita nende usaldust kurjasti, ei tee neile kunagi liiga, nad usuvad isegi, et laeva, kus keegi tapnud varjupaika otsiva linnu, tingimata tabab raske õnnetus.

Hukatuseks lindudele saavad tihtipäälle tulitornid. Hommikuti, pääle uduseid öid, leitakse tulitorni laterna ümber galleriil ja maas hoone ümbruses hulgana surnud linde. Väsinud lendamisest, mereudust niisked, lendavad nad sinna, kuhu neid meelitavad valgus ja soojus, rutulises lennus pörkavad nokaga vastu paksu klaasi ja surevad. Kui rändaval linnuparvel juhiks vanem, vilunud lind, siis see muidugi aegsasti võtab teise sihi. Ka telegraafitraadid on saanud mõnelegi linnule surmaks, iseäranis, kui linnud millegipärast lendavad madalalt, nagu öösel ehk paksu uduga. On tähele pandud, et kuldnokad oma iga-aastasel reisil armastavad puhata ikka neissamus kohtis, kus nad siis, pääle pikka merilendu, enamasti viidavad terve päeva. Kuldnoka lennukiirus ulatab kuni 80 verstani tunnis.

Siia jõuavad kuldnokad märtsi lõpul — aprilli algul. Missugune rõõm, kui hommikul aknast välja vaadates silmad puuksal seda kaugelt tulnud küalist! Unustad kohvigi joomata — saaks aga rutem välja kuulama, mis ta säääl jutustab... Pole kõik lapsed nii õnnelikud, et neil väljavaade aeda, need on ka mõnikord siis päris kurvad, kui teistelt kuulevad, et need juba kuldnokka näinud, ja ei anna emale enne rahu, kui see lubanud kuhugile minna, kus teda näha ja talle „tere tulemast“ võiks hüüda.

Nüüd aga on paras aeg tema vastuvõtmiseks valmistada. Poisid-vikerkaarlased, olge karmed! Ainelist kulu see ei nõua palju: lauakesi, naelu — see on kõik. Kui minna kuhugile ärisse ja ilusti paluda, küll mõnigi lahke kaupmees annab tasuta vana pakk-kasti ehk paar, mis tal asjata risuks ees, ja kui see juhtub kusagil rauakaupluses, kus naelu müügil, ei keeldu ta vist paari peotäit naelugi lisaks andmast. Kastid võib kohal ära lõhkuda, neist naelu tangidega välja kiskudes (needki naelad võiks

haamriga sirgeks taguda, kõlbab neistki mõni tarvitada), aga seda tuleb toimetada ettevaatlikult, et käsi ei verista ega riideid puruks ei rebi, mille parandamisega emal vaeva oleks. Laudadena on materjali parem valmistuskohale toimetada. Koolis aitavad muidugi kooliõpetajad kuldnokastide valmistamisel; kellel aga võimalik, võib sellega kodus ise katset teha. Kastide suurus oleks: kõrgus 12—15 tolli, laius $5\frac{1}{2}$ kuni 6 tolli, lennuaugu läbimõduks on küllalt 2 tollist — kui liig suur on, võivad kassid hõlpsasti lindudele võõraks pääseda. Lennuauku ärgu tehtagu mitte väga üles, siis on linnul sissepääs raske, kuid ka mitte väga alla — see hõlbustaks kassil käpaga ehk varestel nokaga juurepääsemist, — paras oleks kolmveerand kõrgusele, kasti alumisest otsast arvates. Valmistamise üle siinkohal pikemalt seletada pole piiratud ruumi pärast võimalik, aga kui ise ei oska ja ilusti palute, küll siis igatiüks teile häämeelega abiüks on. Ka on tarvis järele vaadata, kas vanad kastid, mis kusagil kuldnokkade jaoks üles pandud, vihma läbi ei lase, kas nad on tugevasti kinni ridva ehk puu küljes jne. Kõike seda peab tegema nüüd kohe; kui kuldnokad siin, siis pole selleks enam aeg. Kui siis uued kastid valmis on ja kohale paigutatud, on muidugi varblased esimesed, kes neis aset võtavad, selle üle pole aga tarvis pahandada; kui kuldnokad tulevad, küll need ise nad välja ajavad:

Kui maa on sula ja vähe tahenenud, algab põllu- ja aiatöö. Siis on kuldnokal palju tegemist. Vaadake kord künnipõllul, — karjana näete neid — sääli nokkimas igasuguseid usse, tõuke, putukaid. Arvutul hulgal hävitab iga kuldnokk neid põllu- ja aiaviljale kahjulikke loomakesi, sest kuldnokk ei otsi endale toitu kunagi õhust ega puulkoorte vahelt, nagu pääsuke või rähn, vaid ikka ainult maapinnalt ja maa seest.

Kuldnoka laulu peaks kuulama õieti vara hommikul, enne päikese tõusu. Ei või kindlasti ütelda, kas on kuldnokal mingi kindel „oma viis“ — kui tähepanelikult kuulata, võite leida sääli katkendid iga linnu laulust — lõpmatu armas on aga kuulata seda lõbusat, muretut häälitsemist.

Pesa valmistavad nad kasti sisse iga-

sugustest kõrtest, karvadest, sulgist jne. Mai lõpul muneb kuldnokaema 4—5 väikest helesinist läikivat munakest ja jääb nendele istuma. Nüüd on kuldnokaisal tegemist: ta laulab oma kaasakesele meelelahutuseks nii hästi kui aga oskab; kuuldu, nagu oleks see laul nüüd palju lihtsam, õrnem ja kõlarikkam, ei leia nagu enam teiste lindude järeleaimamist — võib olla, et see ongi see kuldnoka päris „oma viis“?

Umbes kahe nädala pärast tulevad munakestest välja väikesed kuldnokad. Need näivad esialgsel vaatamisel väga imelikud, näib, nagu ei olekski kuldnoka poeg muud midagi kui ainult pää, mis omakorda näib olevat ainult kolesuur, kollaste äärtega, ahne suu. Vanematel on nüüd kogu aeg kibedalt tegemist: kui palju nad väikestele ka toitu ei too — ikka on nad näljased, siiajuure ka alaline hirm kasside, vareste ja teiste kurjategijate eest. Kui pojad suuremaks saanud ja neile juba suled selga kasvunud, õpetavad vanemad neid lendama, endale toitu otsima, hädaohtu tundma, laulma jne. Suvel on niipalju igal pool vaatamist, et tähelegi ei pane kuldnokkade puudumist aias ja elumaja ümbruses. Nad elavad nüüd metsades, talivilja põldude ja soode liigidal. Sääli nad koguvad kokku suurte sakkadena, teevad suuremaid lendamisproove ja valmistuvad pika reisi vastu. Mõnel sarnasel proovilennul tulevad nad ka oma vana pesa vaatama, mis neile nüüd kitsaks jäänud, istuvad natuke aega kusagil oksal, sääli tuleb lendes teine ja kolmas, neljas pesakond, kes võib olla samuti oma sünnipalka vaatamas käinud, ühinevad salgaks tõusevad lendu, kusagil eemal laskuvad üksikute nunte, mis siis näib täitsa mustana ja mille oksad lindude raskuse all painduvad madalale, vadistavad ruttu ja valjusti, nagu peaks nad aru mingi ülitähtsa asja üle, tõusevad jälle vurrinal lendu...

Siis ühel ilusal sügispäeval võite näha, kuidas kuldnokad lendavad minema parv parve järele lõuna sihis. Sinna poole on lennanud juba paljud suvilaulikud ennegi, igapäev võite näha, kuidas sinna poole ikka ja ikka veel venivad linnuparved. — „Hääd teed, hääd teed!“ hüüame, „tulge kevadel jälle, pesad ootavad teid.“

FELIX MENDELSSOHN-BARTHOLDY.

Esimene tähtsam sündmus Felix Mendelssohni elus oli tema külaskäik suure luuletaja Goethe juure. Felixi vana õpetaja Zelter, kes oli Goethe hää sõber, tahtis viia tema juure oma armsaimat, parimat õpilast, Felix Mendelssohni. „Ta on hää ja armas poiss, anderikas, rõõmus ja sõnakuulelik“ — kirjutas Zelter Goethetele. Ja väike Felix näitas, et tema õpetaja ei olnud liialdanud. Jõudnud Goethe juure soovis see kohe näha, mida poiss oskab, ja suuresti oli imestanud Goethe kui ka teised säälvviibijad, kui Zelter oli mänginud klaveril mingi laulu, mida Felix kohe säälsamas pääst kordas ja selle järele nagu unistuses sama laulu mängis mitmes eri-variatsioonis. Väikesed käed liikusid kärmesti klahvidel edasi-tagasi, meelitades neist valdavaid helisid. Siis hüüdis Zelter poisikesele: „Noh, nüüd sa küll tõesti unistad tontidest ja lendavmadudest, sa ju aina hüppad üle kivide ja kändude!“ — Goethe aga võttis Felixi pää käte vahele ja sõnas: „Ei sa nii vähega ei pääse, pead mulle veel midagi mängima.“ Ja Felix mängiski talle veel palju tükkke, ikka üks teisest ilusam.

Aga Goethe tahtis poisi panna veel kõvemale proovile. Ta tõi esile mõned käsitsi kirjutatud noodid ja pani ühe neist Felixi ette. „See on Mozarti käsikiri,“ ütles ta, näidates peenikeselt ja selgesti kirjutatud noodilehti. Seda kuuldes löid poisi silmad särama, ta kummardas ja suudles noodilehte. Siis ta mängis otse noodist, komistamata, nagu oleks see

olnud talle ammu tuntud ja palju mängitud tükk.

„See pole mingi kunst,“ lausus Goethe, kuna teised imetlesid poisi oskust, „neid noote oskab igatiüks selgesti lugeda. Siin on aga midagi, millest sa jagu ei saa.“ — Nende sõnadega asetas ta pianiinole teise noodilehe, mis näis õige imelikuna, ei saanud õieti aru, olid säälv pääl noodid või muudu aga mingisugused mustad täpid ja punktid.

Felix naeratas seda nähes. „Kui keegi nõnda kirjutab, ei seda küll saa nii ruttu ja kindlasti lugeda.“

„See on Beethoveni käsikiri,“ hüüdis Zelter, „tema kirjutab noote, nagu oleks tal käes luud ja pühiks ta sellega märga hoovi.“ Felix vaatas suure huviga imelist käsikirja, katsudes midagi aru saada sellest segadikust. Olles paar korda selle läbi vaadanud, mängis ta oma kuulajatele sama veata kui teisigi tükkke. Nende paari nädala kestel, kui Felix oma õpetaja seltsis viibis Goethe juures külalisena, tahtis luuletaja teda igapäev mängimas kuulda. Ise avas ta klaveri ja kui Felix mängis, siis kuulas seda häälmeelel, kui aga poiss mängu lõpetas, suudles Goethe teda.

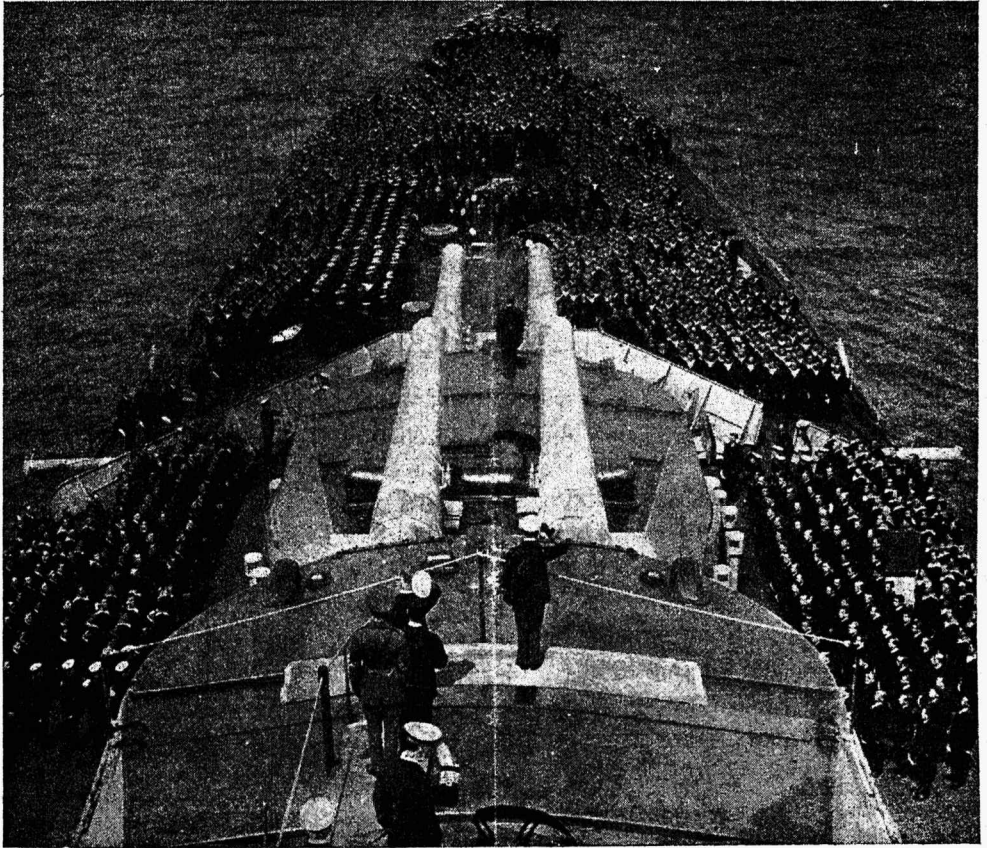
Aasta pärast — Felix oli siis 11 a. vana — kutsus Goethe teda jälle oma juure. Selkorral reisis ta sinna ühes vanemate ja õe Fannyga. „Sinu äraolekul oli klaver tumm,“ ütles Goethe poisikest teretades, „ärata nüüd jälle ellu need vaimud, mis nii kaua on ununud!“ — ja kui Felix tükk aega oli mänginud, lausus Goethe temale: „Sina oled minu Taavet: kui ma olen haige ehk kurb, siis pe-

letad sa oma mänguga kõik kurvad mõtted ja haiguse minust eemale, mina aga ei viska sulle odaga nagu Saul Taavetile.“ Viieteistkümne aasta vanaduses lõpetas Felix oma neljanda ooperi ja see kanti esimest korda ette tema kodus arvurikkale kuulajatehulgale, kes olid sellest tööst päris vaimustatud. Noore kunstniku isa kahtles siiski veel, kas peaks laskma poega täiesti muusikale anduda. Ta reisis pojaga veel samal aastal Pariisi, et kuulda selleaegse tähtsama muusikeri, Cherubini, ot-

sust poja muusikaanni ja tema võimise üle sellel alal. Cherubini oli tuntud oma nõudlikkuse poolest, aga olles kuulnud Felix Mendelssohni helitööd, ei jõudnud ta noort meistrit küllalt kiita ja isagi jäi nüüd rahule.

Noor Felix asus nüüd usinasti õppimisele ja edenes selles imekiiresti. Tema esimene suurem teos on eelmäng Shakespeari näidendile „Suveöö unenägu“.

Mendelssohn oli suur Shakespeari austaja. Ta „Suveöö unenäole“ lõi

Ristlejal ümber ilma.

Briti ristleja „Repulse'i“ meeskond laevalael enne esimese kergeristlejate eskadroni väljasõitu Plymouthi reidilt.

ta muusika, mida kuuldes arvate viibivat muinasmail, kus Murueide tütreid ja metshaldjad teie ümber heljuvad ja laule laulavad.

Mendelssohni suurim teos on ta oratoorium „Elias“, mille ta aastal 1846 kirjutas ja mis meil hiljuti Tallinnas „Estoonia“ kontsertsaalis hra Topmani juhatusel ette kanti. Muusika on loodud piiblj sõnadele prohvet Eliasest ja on sügav ja võimas. Huvitav on ka ta kümme aastat varem loodud oratoorium „Paulus“.

Ta „Sõnadeta laulest“ kuulub ilusamate hulka „Kevadlaul“. Kas olete kunagi kuulnud seda? Kuidas see heliseb ja hõiskab!

Mendelssohn sagedasti tarvitas muusikat sõnade asemel. Kui ta õde Fanny mehele läks, oli Felix Londonis ja ei saanud pulmale sõita. Ta kirjutas sel puhul kirja, mille ta pärast tükkideks rebis, sest et see küllalt hästi ei välijendanud, mis ta ütelda tahtis. Siis valis ta sõnade asemele helid ja saatis kirja asemel Fannyle oma helitöö.

Ta tegevus ei piirdunud ainult komponeerimistööde ja oma helitööde ettekandmisega, vaid ta asutas väikese koori, kes päämiselt kandis ette vanade meistrite haruldasi helitöid, kellest mõned olid juba täiesti vaibunud unustuse hõlma, näiteks Sebastian Bach'i tööd, kes 16. aastasajal kirikumuusika oli viinud tema arenemise kõrgemale punktile. Tema helitöid peeti nii rasketeks, et isegi vilunud muusikamehed ei söandanud neid ettekanadele võtta. Noor Mendelssohn kellelegi sõbra kaasabil usaldas siiski katset teha, nad valisid selleks ühe

suurimaist Bach'i töist, nimelt tema „Matteus-passiooni“, mille ettekandeks tarvis oli kaht koori ja kaht orkestrit. Suure rahulikkuse ja kindlusega juhatas 20-aastane noormees seda hiiglatööd ja kordaminek oli täielik. Üldisel vaimustusel polnud piiri, aga Mendelssohn ei olnud oma tööga võimaldanud ainult sellekordsetele „Matteus-passiooni“ kuulajatele mõnetunnilist naudingut, sel oli suur tähendus kogu muusikaile: Mendelssohni teeneks peab lugema seda, et Bach'i teosed, mis olid saja aasta kestel olnud unustuses, nüüd jälle äratati uuele elule.

Selle ettekande järele, mis tõi talle nii palju kuulsust, läks Mendelssohn Londoni, kus tal samuti oli suur edu. Kõik austasid ta kunsti, samal ajal võitis ta kõikide südamed oma viisaka, südamliku eluviisiga. Ta oli alati valmis teisi aitamise nõu ja jõuga ja arvustas õrnalt ja peenetundeliselt teiste töid, oma tööd näisid talle aga ikka veel mitte küllalt häädena.

Mendelssohn armastas hellasti kodu ja omakseid ja tilhti, kui tal võõrsil viibides osaks sai kiitust ja auhüüdis ta: „Kui seda nüüd emake näeks!“ Kiideti ta mängu, vastas ta: „Kui teie kordki kuuleksite, kui mu õde Fanny mängib!“

Suur oli tema kurbus, kui ta just õhtul enne kojusõitu Londonist vigastas oma jala nii raskesti, et ta selle ravitsemise tõttu pidi umbes kuu aega voodis lamama, kaugel kallitest omastest. Kuid isegi haigevoodis olles tegi ta usinasti tööd: ta komponeeris haiguse ajal muusikatüki vanemate hõbepulmaks, mis sugune pidustus ära peeti, kui Men-

delssohni jalg paranenud oli ja ta koju jõudis.

Kogu Mendelssohni elu oli täis kiiret tööd ja tegevust. Ta on jättnud järeilmale mõnedki kaunid helitööd, tema laule lauldakse veel tänapäev. Terviselt oli ta alati olnud nõrk ja vapustavalt mõjusid ta pääle kaks kurba sündmust, mis tabasid teda üks teise järele: tema isa, kes talle oli alati ja igas asjas parim sõber ja nõuandja, suri äkki, mõni aasta pääle seda kaotas ta surma läbi oma armsa õe Fanny.

Kord kaebas ta nõrkuse üle, minestas ja suri mõne tunni pärast, jättes leinama noore abikaasa kolme lapsega.

Felix Mendelssohn oli õiglane, leplik ja rõõmsameelne inimene. Kõiges elavas ta nägi ainult ilusat ja hääd ja kus ta iganes liikus, sääl laotas ta oma ümber laiali õnne ja rõõmu, sellepärast oli ta igalpool alati häämeelega nähtud. Sellepärast ka mälestus temast kui kunstnikust ja inimesest kestab põlvest põlveni.

Oma elule juhtnööriks lõi ta endale järgmised iseloomustavad juhtsõnad:

Armasta ilu!
Otsi tött!
Nõua hääd!
Parimat tee!

M. R.

VAARAODE MAAL.

Elly Kärk'i reisimälestused.

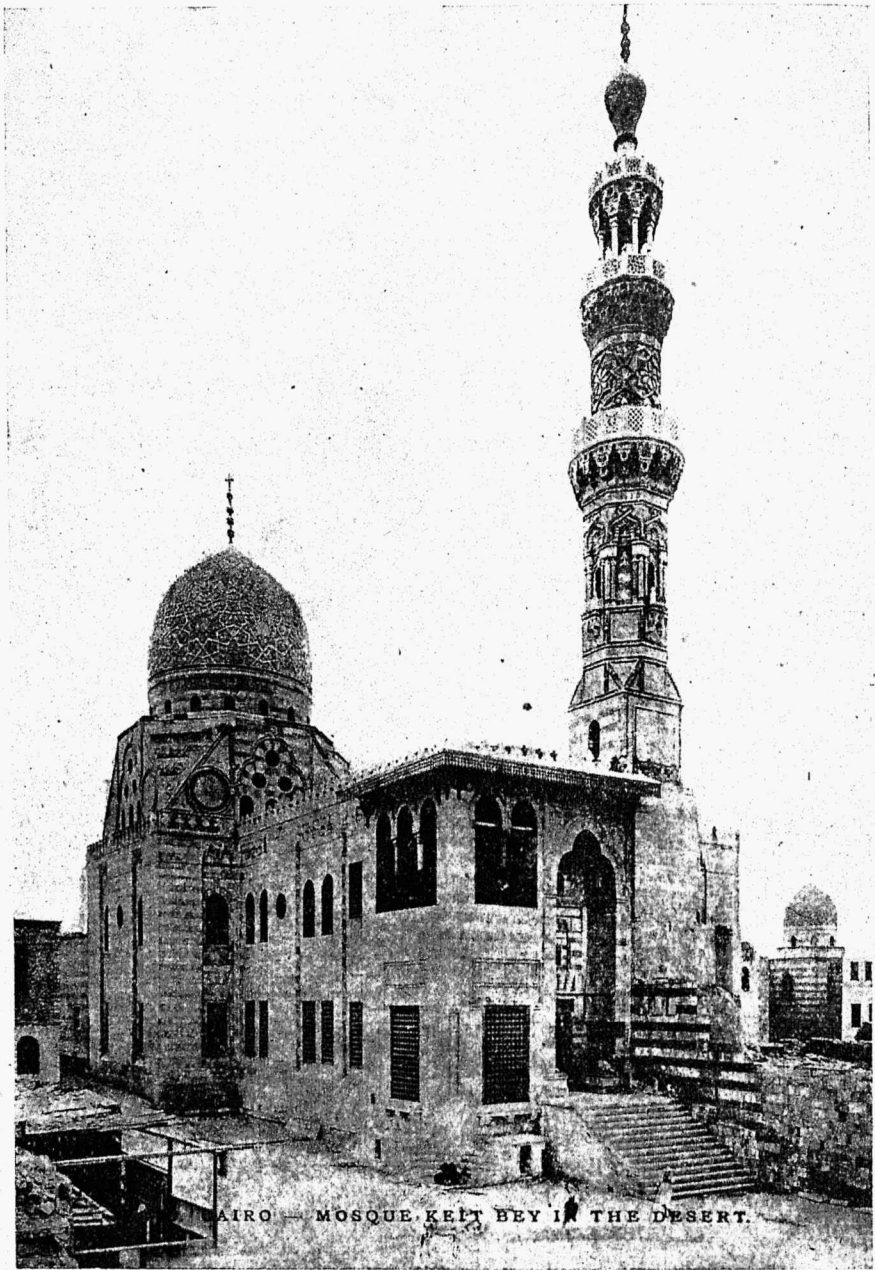
XIII.

Araablaste ebausud.

Kui palju sekte, usulahke, metsikuid kombeid on muhameedlaste hulgas. Neid metsikusi on sünnitanud usk ise ja hauataguse elu kujutlused. Dervishide ordu on üks laiaulatuslikumaist ja lugupeetumaist Kairo sektet, mille liikmeiks on kaupmehed, käsitöölised ja põllumehed. Määratud päeval ja tunnil ilmuvad nad teatud paika, et täita n. n. „tsikr'i“ (Zikr) — saladuslikku, müstilist usukommet.

Nad satuvad usulisse vaimustusse, viivad endid igasuguste liigutuste ja karjumisega täieliku jõuetuseni, väsimuseni.

Meie ees on „uluvate dervishide“ tsikr. Mattega kaetud kõrgustikul istuvad ringis mitmeealised ja -suurused inimesed, mitmekesiste päakatetega. Ringi keskel seisab auväärt aastais pika, halli habeme ja valge turbaniga vanamees — usulahu vanem. Pääd kiirelt ühelt poolt teisele vangutades karjuvad nad laulval toonil meile arusaamatuid

Keit-Bey mausoleum kõrbes, Kairo lähedal.

sõnu. Järjest suureneb karjumise hoog ja kiirenevad pääliigutused. Ruttu kiigub keha edasi-tagasi, peaaegu põlvi puudutades. Arusaamatuks ulgumiseks muutub lõppeks laul, on kuulda ainult: „hu, Allah!“

Korruga hüppavad kõik püsti, meeletult keha ette- ja tahapoole painutades, peaaegu maani; näod kahvuvad, silmad on suletud ja on kuulda ainult üksikuid katkendilisi häälikuid, suus on vaht; pääkatted

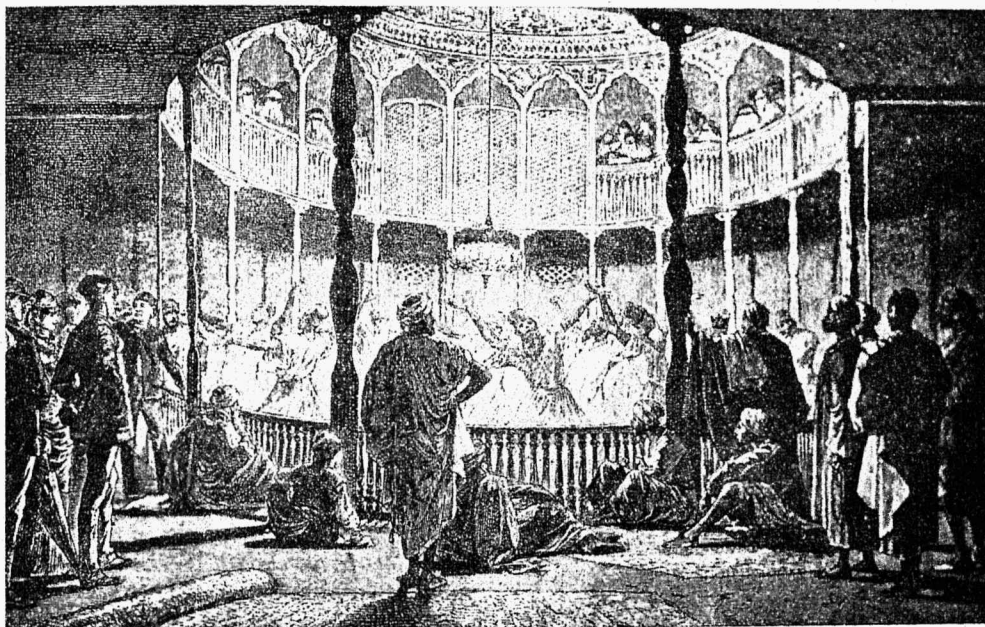
langevad maha ja kiire liikumise juures lühivivad märjad juuksesalgad.

40—50 minutit vältab see meele- tu fanaatikute tants. Ometi kord lõpp! Nagu poleks midagi olnud, vähematki väsimust tundmata lahkuvad üksteisest dervishid, aukartu- sega vanema kätt suudeldes.

Varem olid siin ka „keerlevad der- vishid“, kuid neid oli meil juhus näha mitte Kairos, vaid Konstantinoopolis.

kõrvuti pikali, ridadena, et vanem võis ratsa nende rahulikult lamava- test kehadest üle sõita. Sageli lõp- pes sarnane hullustus tõsisemate vi- gastustega, ja viimasel ajal on niisu- gune ennastalgav prohveti kum- mardamine keelatud.

Ühes vanemaist templeist „Am- ru's“ hoitakse alal kaht sambakest, mis müstsete juttude järele Mekkast toodud ja imetegevad on. Igal ree-

Tantsijate dervishide tsikr El-Akbari moshees Kairos.

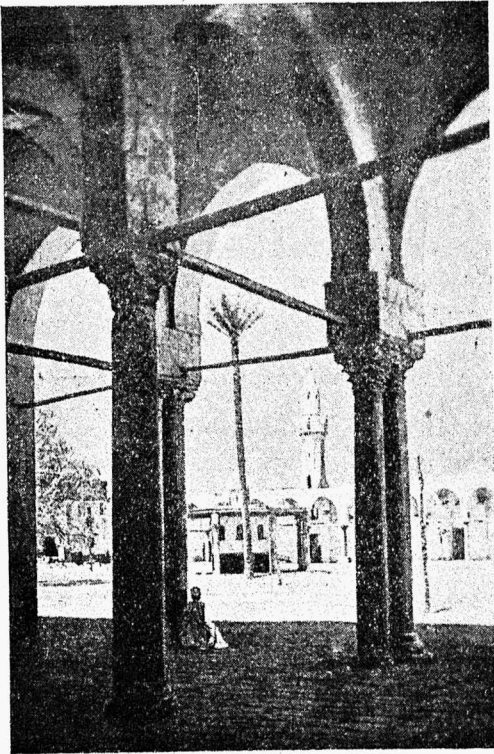
Väheldasel, ümmargusel templiesi- sel keerlevad nad väljasirutatud kä- tel ja küljele hoitud pääga keskel istu- vate flöödi- ja tamburiinimängijate ümber.

Esialsged saledad; painduvad kä- teliigutused kiirenevad meeletult, võimatuseni. Selles metsikult keer- levas kogus vilguvad ainult tömmud käed, näod ja valged, rohelised ja punased pääkatted. Juurelisatud pil- dil on näha galleriil istujad näokate- tega muhameedlaste naised.

Islami järeltulijate fanatism läks isegi niikaugemale, et inimesed heitsid

del koguvad siia paranemist ihkajad. Haige istub samba kõrvale pingitaolisele alusele; poolekslõigatud sidruniga hõõrub määratud kohta sambal ja lakub marmori nii kaua, kuni kee- lest veri jookseb. Nüüd on ta terveks tehtud ja läheb rahuliku süda- mega koju.

Usk nende sammaste imetegevas- se parandamisvõimesse on kõiguta- matu ja järge ootajaid lõpmatu palju. Sidruniga määratav ja pärast lakutatav koht on enesest ovaalne, umbes 3 versoki pikkune ja 1½ v. laiune sü- gavam lohk sambas. Lohu põhi on

Vanem moshee Kairos, ehitatud väejuhataja Amru, Egiptuse äravõitja, auks.

sidrunihappest konarlikeks muutunud. Ümberringi on kõik must angunud verest ja see ei ärata uuesti juuretulevais abiotsijais ometi vähe- matki vastikustunnet.

On ka veel valjumate nõuete täit- jaid usuhullustajaid. Ühes templis näidati meile saledat, üksteisele väga lähedal seisvat sammaste paari. Need olevat „tõsise usu järelekatsumise sambad“ ja selle õpetuse poole- hoidjate arvamise järele võivad ain- nalt need koraani lubatud paradüsi- õnne maitseda, kes nende, üksteisele nii lähedal seisvate sammaste vahelt läbi poevad. Kõige lahjemad ja pee- nemad meie hulgast katsusid seda teha, kuid tõesti väga vähestel läks see korda.

Niluse tamm.

Jälle vilguvad aknaist mööda pal- mid, kaanalid, araablase külake-

sed... Lõbusate sõitjatega täidetud rong kihutab jõesuu poole, Niluse hiiglatammile, sellele ehituskunsti imele lähemale. Ta moodustab enesest pikka, laia, külgile ehitatud vee- reguleerimise abinõudega silla.

Vaikselt veerevad siia lõunast pü- ha Niluse veed ja isegi silla lähedu- ses virvendab ta imevagusalt.

Kuid vaadake, mis sünnib teisel pool tõket! Sääli, kus jooksus takis- tatud kõrgele tõusnud vesi hirmsa kohinaga läbi luukide tungib. Milli- ne põrgulik mürin ja vetekogu, mis pärivoolu tormab! Peened piisad niisutavad nägu ja sätendavad pääle- lõunases päikesepaistes vikerkaa- rävärviliselt. Silla keskelt läheb roo- bastee, mida mööda sõidavad kae- vanduste vagunikesed ja veetakse kergemaid asju ja inimesi. Nilusest üle minnes nägime järgmist pilti: — araablane vedas vagunikest, milles istusid kolm eurooplast, kaks naist ja üks mees. Üks naistest tundis pää- pööritust ja palus araablalt tasem sõita, kuid viimane naeris ainult vas- tuseks ja jätkas nimelt jooksu. Vae- ne sõitja ei kannatanud seda välja ja veeres minestunult silla kividele.

Õnneks jäi ta vigastuseta. Kuna meie grupi arst mahakukkunud ai- tas, tulid teised araablased lähemale ja hakkasid hooletut vagunivedajat armutult peksuma.

Vaene mees kaitses end kõigest jõust, näolt jooksis veri ja esimesist hambaist olid juba mõned puudu.

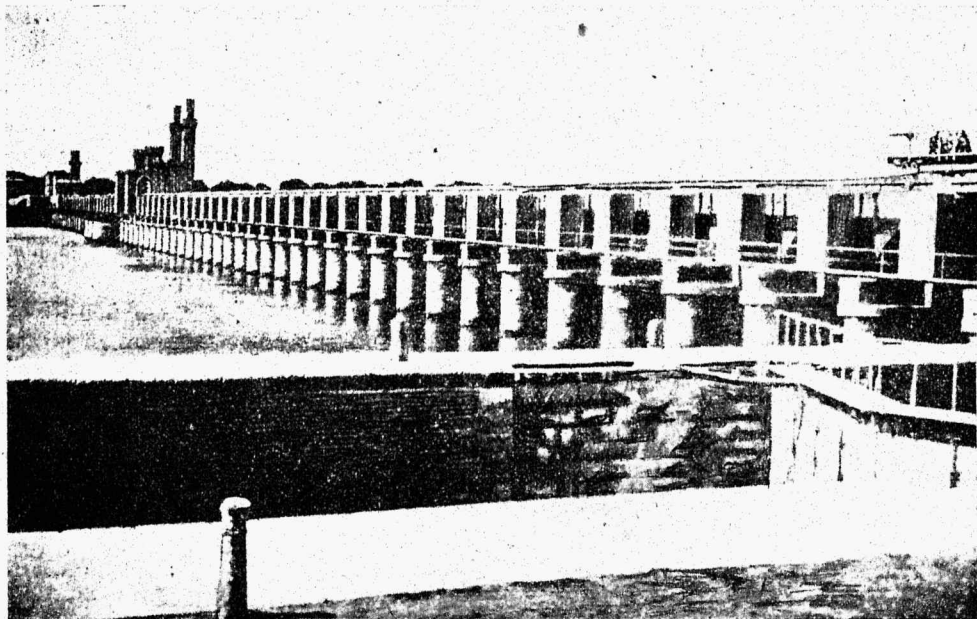
Ta oleks vast vigaseks peksetud, kui ta eest poleks huvireisijad välja astunud.

Sarnane metsik ümberkäimine oma seltsimehena on seletatav sellega, et Inglise võimud pärismaalaste iga vähematki eksimist eurooplaste vas- tu valjult karistavad. Karistust ei kannata ainult otsekõhene stüdlane, vaid sageli ka viimasega kuidagi kokku puutujad inimesed.

Õnneks lõppes viimaks kõik hästi: naine istus tagasi vagunikesse; araablane pesi näo puhtaks ja jätkas

Niluse kallas.

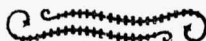

Niluse suur tamm.

vankri vedamist, seekord ebakohase naljata.

Säälsamas suure tammi lähedal on Kairo publikumist armastatud suur park, harilik jalutuskoht. Imeilusad on Niiluse kaldal ja hilisil tundel meelitavad palju inimesi varjurikkasse, jahedasse puestikku. Ja kui palju purjekaid ootavad kaldal Niilusele sõitjaid! Kerged kui kajakad liuglevad nad virvendaval veepinnal. Kella kuue ajal istume aurulaevale ja sõidame jõgemööda ülespoole, mis umbes poolteist tundi kestab. Päike hakkab loojenema. Vähemad laevad ja purjekad tõttavad, et jõuda päeva-valgega sihile. Kergelt ja rahulikult liugleb meie laev küladest, palmimetsist ja vabrikuist mööda.

Araablaste, nuubialaste, türklaste ja teistest rahvustest käratsejate hulk, omis rahvuslikes ja eurooplaste riietes, vaikib pikapäale. Hommikumaalane armastab loodust, tunneb talle kaasa kogu olemisega ja saab nagu osaks tust enesest. Võlutud looduse suurepärasusest, satub pärismaalane neile omasesse järelmõtlikkusse ja istub nii, paigal olles, tunde viisi... Pahemal pool lõõmab päike kõrbeliivas ja vaatleb meid pidulik-rahulikult läbi saledate palmi-tüvede. Paremtalt poolt tuleb pimedus ja vilguvad aralt esimesed tähed. Valgus kustub. Ja kõike katab kiirelt Egiptuse pimedus ja imeline, jaha öö.

ARAABIAST JA PERSIAST.

Roda Roda järele H-a.

Shah oli äkiline; nii mõnegi oma alamaist laskis ta koguni väikestel põhjustel surmata.

Kord õhtueinet ette kandes juhtus ta teenrile, et too kogemata piisakese oma käskija varrukale poetas.

Shah vaatas ainult korra orjale otsa, ja juba oli ori isanda vihast punetavas näos kurja otsuse lugenud. Viibimata haaras ta vaagna, valas toidu isandale kaela ja jooksis minema.

Shah käskis mehe tagasi tuua ja ütles talle:

„Et sa esimese piisa langetasid ettevootamatuses, seda ma tean. Aga milleks, õnnetu, oli sul tarvis kogu vaagnat minu päale tühjendada?“

„Teie Kõrgus“, vastas teener, „mul oli häbi oma isandast, keda kogu eluaeg truult olin teeninud, ainsama piisakese pärast surma mõistetud saada ja ma suurendasin oma süüdi, et oma valitsejat rahvasuus karmimimest hoida.“

„Sinu hulljulgus on su päästnud,“ ütles shah.

MOUGLI.

R. Kiplingi järele lasteteatri jaoks ümber töötanud W. Wolkenstein. Tõlk. H—a.

III vaatus.

Troopikamets. Baghira on okka käpasse ajanud. Mougli, sihvakas ja tugev poisike, sammub mäekinku mööda alla.

Mougli (jookseb esile, silmab linnu). Istu paigal, istu, kuni ma su maha lasen. (Laseb.) Valmis. (Silmab liblika.) Sinu aga püüan käega kinni. — Vaat, nii. — Külal istud minu paunas. (Pillub kivikesi vette, silmab Baghira.) Ahaa, Baghira, sina siin? Mis sinuga on juhtunud? Oled okka käppa ajanud? Too siia, ma tõmban ta välja. (Tõmbab okka välja.) Kas sul on valus?

Baghira. Pole viga, pole viga... Tänan sind, Mougli... Oi, oi!

Mougli. Kannata, Baghira, kannata... Uih, milline pikk ohakas!

Baghira. Tänan sind. Nüüd on mul palju kergem. (Lakub haava.)

Mougli (lõbusalt). Näed, ma oskan ohakaid loomade käppadest välja kiskuda. See aga pole veel kõik. Oskan puukestele ronida samuti hästi kui ahvid, oskan ujuda

kui kala, oskan joosta nagu põder. Vaata, Baghira, kui tugev ja osav mina olen. Kas tahad, ronin selle puu otsa? Kas tahad?

Baghira. Ei, Mougli, püsi paigal. Täna on väga palav.

Mougli (astub ojakese kaldale). Sarnasel korral, kas tahad: hüppan vette ja ujun?

Baghira. Ei, ei, püsi paigal. Tahan sinuga juttu ajada.

Mougli. Mida sa soovid? (Astub tema juure.)

Baghira. Suureks oled sa sirgunud, Mougli. Oled väga tugev ja tark. Sinu on kogu dshungli. Sina võid tappa kõike, mis su võimuses on tappa; kuid härja mälestuseks, kes oma eluga su lunastas, pea meele, sa ei pea iial sööma ei noort ega vana karilooma. Säärane on dshunglite seadus.

Mougli. Ma tean seda.

Baghira. Kasva. Saa tugevaks. Söö enam. Aga pääsi — ära kaota silmist Sher-Hani... Sa pead kord Sher-Hani tappa.

Baghira panter.

Mougli. Jumal temaga! Ma ei taha temast mõelda... (Haarab millegi järele lehtedes.)

Baghira. Mis sa teed?

Mougli. Ussi püüdsin kinni. Ma lämmatasin ta kaela kinni. Vaata!... (Näitab.)

Baghira. Viska ta minema!...

Mougli (viskab).

Baghira. Kuula mind. Sher-Hani ei tohi sa unustada, mu kallis Mougli. Sher-Han on — su vaenlane. Ma ju kõnelesin sulle, et Sher-Han sinu vaenlane on?

Mougli. Nii mitu korda oled kõnele- nud, kui mitu on pähklaid tolle palmi otsas. (Viskab pähkklaga üles, säält kukub midagi alla.) Vaata, ma tapsin pähkklaga suure, punase papagoi. (Tõstab papagoi üles.) Näe, siin on papagoi, kas tahad teda süüa?

Baghira. Tänan sind, olen küllane. Püsi paigal. Küll oled sina rahutu! (Mougli istub ta kõrvale.) Kuula mind, kõnelen sulle Sher-Hanist. Dshunglis ei tohi tema sind tappa, kuid pea meeles: Huntide juht Akkela on väga vana, ja niipea, kui tuleb aeg, mil ta enam põtra ei suuda tappa, lakkab ta ka juhi osa mängimast. Paljul huntidest, kes sind läbi vaatasid, kui su esimest korda nõukogu-kaljule toodi, on juba

väga vanad, noored aga kordavad kõik Sher-Hani sõnu, mille järele inimlaps Karja hulka ei kõlbavat. Peagi saad sa inime- seks.

Mougli. Aga mis on siis inimene? Miks ei või inimene oma vendade metsloo- madega kaasa joosta? Olgugi, et olen in- imene, aga mina sündisin dshunglis, mina olen alati dshungli säädusi pidanud, ja pole ainsatki hunti meie Karjas, kelle käpast ma poleks ohakat välja tõmmanud. Muidugi, nad on kõik minule vennad.

Baghira (sirutub pikali, silmi poole- nisti suludes). Väikene vend, katsu kor- raks minu lõua-alust.

Mougli (katsub). Siin on paljas ko- hake.

Baghira. Ei tea keegi dshunglis, et mina, Baghira, seda märki kannan, ahela- märki. Kuula, väikene vend, mina sündi- sin inimeste keskel ja mu ema suri inimeste keskel, Udeipuri kuninglikus lossi puuris. Nad hoidsid mind raudses puuris võrede ta- ga, kuni ma kord öösel korruga tundsin, et mina, Baghira, mitte inimeste mängukann, vaid panter olen; purustasin näruse luku ainsama käpahoobiga ja läksin. Vaat, mis- pärast inimeste kombeid tunnen ja mispä- rast mind dshunglites enam kardetakse kui isegi Sher-Hani.

Mougli (silitab teda). Jah, kõik dshung- lis kardavad Baghirat, kõik, päälle Mougli.

Baghira (õrnalt). Sina, inimlapsuke, samuti kui mina oma dshungli tagasi tulin, tuleb ka sinul tagasi minna inimeste juure, muidugi sel puhul, kui sind ei tapeta nõu- kogudekaljul.

Mougli. Aga mispärast nemad mu siis tapma peaksid?

Baghira. Vaata mulle otsa. (Mougli vaatab. Baghira püüab tema vaadet välja kannatada, kuid ei suuda ja pöördub kõr- vale.) — Vaat, miks nad su tahavad tappa. Isegi mina ei suuda sulle silmi vaadata; ja ometi olen ma sündinud inimeste keskel ja armastan sind, väikene vend. Teised mets- loomad vihkavad sind, sest et nad su vaa- det välja ei kannata, sest et sa liig tark oled, sest et sa nende käppadest ohakad välja kisud, sest et sa — oled inimene.

Mougli. Seda kõike ma ei teadnudki.

Baghira. Dshunglite säädus nõuab:

Hirv.

löö ja alles pärast seda kõnele. Sina aga kõneled palju ja lööd harva. Sina oled lõbusam meist. Sinu muretusest tunnevad hundid, et oled inimene. Kuid ole mõistlik. Kordan sulle veel kord: niipea kui Akkela enam ei suuda tabada oma põtra — ja jahipidamine läheb talle iga päevaga ikka raskemaks — tungib Kari tema ja sinu kallale. Nad kutsuvad nõukogu kokku kaljule ja siis... ja siis...

Mougli. Mis tuleks mul siis teha? Õpeta mind, Baghira! Kõik, mida mulle kõneled, ei meeldi mulle põrmugi.

Baghira. Ma õpetan sind. Kuula, Mougli, jookse kiiresti inimeste elamute juure ja võta väheke punasest lillest, mida nad säääl kasvatavad. Too punane lill võib sulle oma ajal võimsamaks sõbraks olla kui mina, kui Balu ehk need Karja hunti-

dest, kes sind armastavad. Too kaasa punane lill.

Mougli. Punane lill? Kõneled vist tullest?

Baghira. Ära ütle seda sõna. Ma kardan teda. Ütle: punane lill. Kõik metsloomad kardavad teda, kardavad kui surma. Peab ütleva: punane lill.

Mougli. Mõistan: punane lill.

Baghira. Muretse ta endale, Mougli. Too ta kaasa.

Mougli. Hää küll. Ma toon ta.

Baghira. Vaat, see on inimese sõna... Pea meeles, ta õitseb hämarusajal, teda peidetakse ahjudesse ja potikestesse. Muretse ta endale võimalikult pea ja hoi aal, kuni teda sulle tarvis tuleb.

Mougli. Hää küll. Nii mina teengi. Kas sa tõesti kindel oled, Baghira, et Sher-Han säärane kurjategija on?

Baghira. Vannun murtud luku juures, mis mu vabastas, olen selles kindlasti veendunud, väike vend. (Kuuldub müdinat.) Tasa... Siia tullakse jõostes. Need on noored hundid, kes hirve taga ajavad. Peitkem end puu taha. (Peituvad paremale. Hirv jookseb esile, tema järel hundid.)

Pöder.

Mougli. Lase, ma jooksen nendega kaasa.

Baghira. Pea! Ma ei lase sind.

Mougli. Kui osavad nad on, kindlasti tabavad nad tema. (Pantomiim. Hundid tungivad otsustavalt kallale, piiravad hirve ümber, haaravad ta kinni ja viivad minema. Kuuldub müdinat.)

Mougli. See on põdra kabjaplagin. (Põder jookseb paremalt pahemale.)

Baghira. Akkela on säääl põtra jälgi-mas. (Vaatab.) Meie juht teeb väärsam-mu, ta on väga väsinud. (Esile jooksevad hundid. Kõige ees Akkela, kes puhkides jälgib põtra.)

Hundid. Edasi, Akkela, edasi. Andku vaba rahva juht meile tunnistust oma jõust. Edasi! (Mööduvad joostes.)

(Ilmub Sher-Han, tema järel Tabakki).

Baghira (Mouglile). Poe peitu. Siia tuleb Sher-Han. Peida end.

Tabakki. Vanamees on koguni jõuetuks jäänud. Ta puhub ja tema pää väriseb. Pea, kui tahad meeldivat etendust näha, siis peida end siia puu taha. Kuulen, põder jookseb tagasi. Vaat, peitu siia palmi taha, isand. Siit on sul parem vaadata. (Sher-Han ja Tabakki peituvad pahemale. Pahemalt pahemale jookseb põder, tema järel Akkela jookseb kõigest jõust, teeb hüppe, kuid ei taba, komistab ja langeb maha. Põder põgeneb. Ilmuvad joostes hundid.)

Üks huntidest. Vaat, tema lamab. (Hundid asuvad ta ümber.)

Teine hunt. Tegid väärsammu? Noh, miks sa siis ei vasta. Kas keeleotsast tüki ära oled hammustanud?

Akkela. Tegin väärsammu. Ta on väga väle ja vilunud. Ta lendab nagu lind. Kaks korda andis ta mulle oma kabjaga hoobi pähe, kui talle liginesin. (Tõuseb.) Talutage mind, oo hundid.

Hundid. Lähme. (Talutavad ta minema. Sher-Han ja Tabakki astuvad puu tagant välja.)

Tabakki. Hi-hi-hi-hii!

Sher-Han. Ho-ho-ho-hoo!

Tabakki. Kas nägid?

Sher-Han. Nägin. (Jälle naeravad.)

Tabakki. Küll komistas, küll hüppas valesti, ninaga torkas otse maa sisse. Oo, hi-hi-hi-hii! Kõht kipub naerust kärisema. Vannun surnud roti juures, kelle eile sõin, võit on meie käes. Tolle vana narri hundid kägistavad, ja siis saame inimlapse endale. Kuula, isand, täna öösel tuleb nõukogu kaljule Akkela üle kohut mõistma, sina aga esine uhkena, sest tea, et nüüd enam keegi su kõnet ei mõista katkestada. Noortele huntidele kõnele meelitussõnu: seda nad armastavad kuulata, vanade üle heida nalja — vannun, enne, kui päikene tõuseb, pühitseme meie sinuga võidupidu.

Sher-Han. Aga võib olla valivad nad minu Akkela asemel juhiks? Kuidas sina arvad, Tabakki?

Tabakki. Kes teab. Kui just väga püüda — kõik on võimalik. Tõsi ju on, sa lonkad vähe, kuid selle eest on sul hambad tugevamad kui ühelgi huntidest. Tead, enne söögem Mougli, ja siis alles hakakem hoolitsema, et sind juhiks valitaks; eks ole?

Sher-Han. Olgu nii.

Tabakki. Hää söök on ikkagi kõigest ette, kas pole tõsi?

Sher-Han. See on õige.

Tabakki. Noh, mina lähen sinule järele, mine. (Sher-Han läheb; publikumile.) Eks öelnud teile, et meie oma võidu kord saavutame... Nüüd oleme dshunglis — esimesed kõigest metsloomadest; kavalaim kõigest — olen mina ja tugevaim kõigest — on Sher-Han. Tõtt öelda, ta pole küll kuigi tark, kuid alati talitab nõnda, kuis mina soovitan, võin koguni kiitlemata öelda, et vean teda ninapidi ja ta tantsib minu pilli järele. Pagana päralt, see et ongi ju suurepärane! Huntide juhiks valitakse küll Sher-Han, kuid tõepoolest valitsema hakkab aga mina. Siis söön mina hommikust õhtuni värsket vasikaliha, kiunun, ulun, hüppan ja keerutan uperpalli. (Lõõb kiunudes uperpalli.) Näe, nõnda. Nüüd on dshungli minu päralt. Mida ma nüüd tahan, seda ma ka teen. Pagana päralt, mind on juba ammu tüüdanud poristes kraavides räbalaid süüa!

Sher-Han ihääl. Tabakki, Tabakki!

Tabakki. See loll ei saa ka minuta minutitki läbi. Nägemiseni, herrased —

nõukogukaljul... (Läheb. Baghira ja Mougli astuvad puu tagant välja.)

Baghira. Kas kuulsid?

Mougli. Jah, ma kuulsin kõik, meie juht ei tabanud põtra; sul oli õigus, Baghira.

Baghira. Nüüd ära võida ainsatki minutit. Jookse punase lille järele.

Mougli. Saada mind. Näita mulle teed.

Baghira. Hääl küll, ma saadan sind. Läheme. (Lähevad.) (Järgneb.)

Jack London.

Ta oli vanem, kui ta oli näinud päevi ja kui ta oli hinganud. Tema sidus mineviku olevikuga ning igavik tuksus temas võimsas rütmis, mille järele ta muutus nagu muutuvad aastaajad. Ta istus John Thorntoni tule ääres, see laia rinnaga valgete hammastega ja pilka karvaga koer; kuid tema seljatang oli hulk varje, igasuguseid koeri, poolhunte ja metsikuid hunte, pääletükkivaid ja taltsutamataid, nad tundsid liha lõhna, mis ta söi, janunesid vee järele, mis ta jõi, nuusutasid tuules heljuvaid lõhnu ühes temaga, dikteerisid talle ta kombed, juhtisid ta tegusid, heitsid magama ühes temaga, nägid und ühes temaga ning olid tema unenägudeks.

Nii tungivalt kutsusid teda need varjud, et iga päevaga jäid inimesed ja inimeste mured ikka kaugemale. Sügaval metsas kõlas kutse, ja sageli kuuldes seda kutset, saladuslikult läbistavat ja veetlevat, tundis ta end sunnitud selga pöörama tulele ja kõvakstambitud maale selle ümber, ning metsa sööstma. Ning jälle ja jälle, ta ei teadnud kus ja milks, ta ei imestanudki, kõlas võimas kutse metsast. Kuid niipea, kui saabus

pehme, puutumatu maa ja roheline vari, tõi armastus John Thorntoni vastu ta tagasi tule juure.

Ainult Thornton hoidis teda kinni. Teised inimesed ei tähendanud midagi. Juhuslikud reisijad võisid kiita või silutada teda; kuid tema oli külm kõige vastu, ning liig pääletükkiva inimese juurest tõusis ta piisti ja läks minema. Kui saabusid Thornton seltsimehed, Hans ja Pete, kauaoodatud parvega, ei taltnud Buck neid täheleegi panna, kuni ta aru sai, et nad kuulusid Thornton juure; pääle selle hakkas ta neid pisut sallima, võttes vastu meelitusi nende poolt, nagu austaks tema neid selle vastuvõtmisega. Nad olid samasugused kui Thorntongi, olid kinni maa küljes, mõtlesid lihtsalt ja nägid selgesti, ning enne kui nad keerutasid parve jõekääru Dawsoni saeveski juures, mõistsid nad Bucki ja tema kombeid ega püüdnud sarnast lähedust, nagu oli Skeeti ja Nigiga.

Kuid armastus Thornton vastu näis ikka kasvavat. Meeste hulgast võis ainult tema panna paiki Bucki selga suviseks teekonnaks. Kui Thornton käskis, ei olnud ükski asi raske teha. Ühel päeval (nad olid

loobunud palkide parvetamisest ja liikusid mööda Tananat edasi) istusid mehed ja koerad kaljuharjal, mis langes loodis alla jõeorgu kolmesaja jala sügavusele. John Thornton istus veeru lähedal, Buck tema juures. Järelmõtlematu kius haaras Thorntoni ning ta juhtis teiste tähelepanu katse pääle, mis tal mõttes. „Hüüa, Buck!“ käskis ta, viibates käega kuristikku poole. Järgmisel momendil rabeles ta Buckiga hädaohtlikul äärel, kuna Hans ja Pete nad tagasi tirisid.

„See on jube,“ ütles Pete, kui kõik möödas oli ja nad jälle said kõnelda.

Thornton raputas pääd. „Ei, see on tore, ja ka hinnus. Teate, mõnikord kardan ma teda.“

„Ma ei tahaks olla mees, kes paneb käe sinu külge, kui tema lähedal on,“ ütles Pete otsustavalt, näidates päaga Bucki poole.

„Jumala est!“ kinnitas Hans. „Minna mitte!“

Enne kui lõppes aasta, läks Pete'i arvamine täide. See juhtus Circle Citys. „Must“ Burton, äge ja riikas mees, hakkas kõrtsis ettekandjaga tüli norima ning Thornton astus häatahtliselt vahele. Buck, nagu harilikult, lamas nurgas. Näe ikännadel jälgides isat oma peremehe liigutust. Burton andis hoiatamata hoobi. Thornton tuikus ja ei kukkunud ainult selle tõttu, et sai letist kinni hoida.

Inimesed, kes näält vaatasid, kuulsid häält, mis ei olnud haugatus ega urin. vaid kõige enim võis röögatuseks nimetada. ning Buck tõusis õhku. Burton näastis oma elu, sirutades instinktiivselt käe ette, kuid ta kukkus siiski ja Buck oli tal kukil. Koer vabastas hambad käe külliest ja tükkis uuesti kõri kallale. Seekord suutis mees end ainult osalt kaitsa ning kõri oli lahti. Siis oli inimeste hunnik Bucki kallal ning ta tiriti kõrvale; kuid kuna arst vaigistas verejooksu, käis ta edasi-tagasi, urises

ähvardades ja püüdis jälle kallale tormata, ning ainult rida vaenulisi kaid hoidis teda tagasi. Kutsuti kokku „kullakaevajate koosolek“ ning see otsustas, et koeral oli küllalt põhjust kallaletungiks, ja Buck mõisteti õigeks. Bucki kuulsus oli kindel ning sellest päevast oli ta nimi tuntuks igas laagris terves Alaskas.

Hiljem, aasta pärast, päästis ta John Thorntoni elu hoopis teistel asjaoludel. Kolm seltsimeest sõitsid pika ja kitsa paadiga alla mööda hädaohtlikke kärestikke Forty Mile Creek'il. Hans ja Pete olid kaldal, hoides paati tagasi peene manillatrossiga puust puuni liikudes, kuna Thornton paadis oli, juhtides seda teibaga ning hüüdes käske kaldale. Buck, murelik ja rahutu, kõndis paadi kohal kaldal, silmi laskmata peremehelt.

Ühel eriti halval kohal, kus oli rida veealuseid kaljusid jõevõhjas, vabastas Hans trossi ning kuna Thornton naati juhtis, jooksis edasi, et seda kinnitada muu külge, kui paat kärestikust vabaks saab. Paat oli vaba ja lendas allavett kui nool, kui Hans teda peatas ning peatas liig järsku, nii et ta ümber läks ja kalda ääre seisma jäi, kuna Thornton, kes välia kukkus, voolust hirmsa kärestiku poole kisti, kus ükski ujaja ellu ei jää.

Buck karvas kohe vette: ning kolmesaja jardi närast keset nõrrast veekeeru, sai ta Thorntoni kätte. Tundes, et ta tema saba haaras, ujus Buck kalda poole ning tades tervet oma suurenrast jõudu. Kuid kalda noole jõudmine oli aeglane, allavett kisti liie kiiresti. Altt kuuldus saatustlik mühmin, kus metsikult kiire vool läks kiiremaks ja meksti vahuks ning piiskadeks vastu kaljusid, mis küünisid välja vahust tohutu kammi näidena. Viimase järgu alguses oli veejõud hirmus ning Thornton teadis, et ta ei saa kaldale. Ta rabas meeletult ühe kalju järele, kukkus vastu teist ning lendas hirmsa hooga

vastu kolmandat. Selle libeda tipu haaras ta kätega, lastes lahti Bucki ja karjus läbi määratseva vee mühina: „Mine, Buck! Mine!“

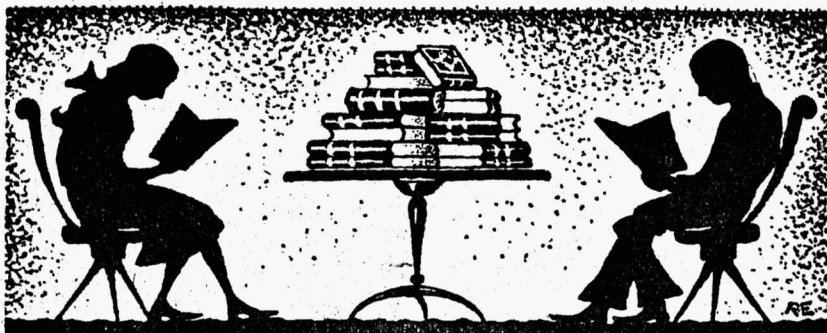
Buck ei saanud vastu panna ja ujus allavett, võideldes meeleheitlikult. Kuuldes Thorntoni käsku kordavat, kerkis ta veest osalt välja, tõstis pää kõrgele nagu viimseks pilguks, ja ujus siis sõnakuulelikult kalda poole. Ta ujus kiiresti ja tiriti Hansu ja Pete'i poolt kaldale, kui juba võimatuks sai ujumine ja algas hukkumine.

Nad teadsid, et inimene võib riputada libeda kalju küljes sarnases voolus ainult mõned minutid ning jooksid nii ruttu kui suutsid mööda kallast sinna, kus rippus Thornton. Trossi, millega nad neatasid paati, sidusid nad ümber Bucki kaela ja õlgade, vaadates, et tross ujumist ei takistaks ja viskasid ta vette. Ta sööstis julgesti, kuid mitte õieti. Alles Thorntoni kohal olles märkas ta oma viga ja pooletosina löögi pärast kisti ta lootusetu allavett.

Hans hakkas trossi tagasi hoidma nagu oleks Buck paat. Tross tõmbus kõvasti ümber tema, nii et ta vee alla vajus ning vee alla ta jäigi, kuni ta

kalda ääre saabus ja välja kisti. Ta oli poollupunud ja Hans—Pete asusid ta kallale, et teda ellu äratada. Buck upitas end püsti ja kukkus uuesti. Thorntoni hääl kostis nõrgalt nende kõrva ja ehk nad küll ei mõistnud sõnu, teadsid nad, et ta oli hukkumas. Peremehe hääl mõjus Bucki kui elektrilööki. Ta kargas püsti ja jooksis meeste ees sinna, kust nad äsja lahkunud.

Uuesti kinnitati tross ja Buck sööstis, kuid seekord otse voolu. Ta eksis ühe korra, kuid teist korda ei tahtnud ta seda. Hans andis trossi järele, lõdvale laskmata, kuna Pete vaatas, et keeru sisse ei juhtuks. Buck laskus Thorntoni kohale, siis pöördus ta ja ujus kiirrongi väledusega Thorntoni poolele. Thornton nägi, kui ta tuli, ning kui Buck langeva rammina põrkas ta vastu, ulatas ta käed ja haaras ümber ta karvase kaela. Hans kinnitas trossi puu külge ja Buck ühes Thorntoniga vajus vee alla. Kägistatult, lämbunult, kord üks pääl, siis jälle teine, lohisesid nad mööda krobelist põhja, haavudes vastu kaljusid ja teravaid nurki, kuni nad saabusid kalda ääre. (Järgneb.)

Uuim kirjandus.

„Kevadik“ nr. 1.

Uus noorsoo ajakiri on ilmuma hakanud Eesti noorsoo karuskusliidu väljaandel Tartus. Kuna Tartu „Uudismaa“ käesoleva aastaga oma sisu poolest tublisti on muutunud ja päris-noorsoole kaugeks on

hakanud jääma, saades ikka enam võrsuva ideelise ja kirjandusliku üliõpilasnoorsoo ja muude noormeelsete ajakirjaks, riivates veel ainult ühe servaga ärksamat kooli-noorsugu, — on nüüd „Kevadik“ tartlas-

tele selle asetäitjaks tulnud. Tema lugejas-kond kuulub samasse ikka, kuhu meie „Vikerkaaregi“ oma, ainult ta ülesanne on kõigepäält pakkuda enesekasvatust ja elureformi otsivat sisu. Seega ei segune meie mõlemate lehtede ülesanded, kuna meie lehe tähtsamaks ülesandeks jääb pakkuda noorsoole kõigepäält mitmesugust kirjandust, kunsti ja teadust. Esimene

melle kätte jõudnud „Kevadiku“ number on kauni välimusega, rohkelt illustreeritud ja sisaldab kolm enesearendamis-sisulist kirjutust, Cäsar Flaischlen'i luurilise jutu, eluloolisi märkusi üksikutest tähtsatest meestest, kirjanduse ülevaatenurga ja lõpus väikesi teateid noorsoo organisatsioonide tegevuse ja karskustöö alalt. Kuukirja ilmumise aastas 6 numbrit. —s.

AMUNDSENI UUS REIS PÕHJANABALE.

Üks kõige vilunumaist ja tuntumaist polaarmaade uurijaist, Rootsi kapten R. Amundsen, võtab käesoleval aastal ette kolmanda reisi põhjanabale, seekord juba aeroplaanidel.

Teatavasti oli esimene põhjamaa-ekspeditsioon, mis Amundsenile kuulsuse tõi, 1902—1903. a. laeval „Gjöja“. Amundseni sellekordse sõidu eesmärk oli põhjapoolne magneedi-naba, mis, nagu teada, ühte ei lange maakera geograafilise nabaga. Selle juures uuriti läbi n. n. põhja-hommiku läbikäigutee, mis inimkonnalt seni on nõudnud suuri ainelisi ohvrid ja teaduselt riisunud nii mõnegi andekama ja silmapaistvama uurija.

14. detsembril 1921. a. jõudis Amundsen lõunanabani. Selle reisi juures kasutas Amundsen Nanseni kuulust polaarsoitute laeva „Framil“. Teatavasti on see laev ainukene ilmas, mis on viibinud peaaegu kõikidel maakera laiuskraadidel.

Amundseni praegune reis on Nanseni poolt „Framil“ 1893—97. a. tehtud reisi kordamine. Amundsen loodab nüüdisaja tehnika uuemate saavutuste — radio, aeroplaanide, propelleritega aerosaanide jne. tarvituselevõtmisest oma reisile suuri soodustusi. Praegu seatakse Amundseni polaarsoidu laeva „Maude“ Aljaskas sõiduvalmis. Ettevalmistused tehakse 4-aastaseks reisiks. Kuni selle ekspeditsiooni ärasõiduni võtab Amundsen ette lennu polaar-maa-ala üle, mis asub Aljaska ja põhjanaba vahel. Põhjade geokliimatiliste eelduste põhjal on aeroplaan ainuke abinõu selle piirkonnani jõudmiseks. Amundsen kavatses seda lennu teha juba 1922—1923. a., kuid laskis paraja aja mööda minna. Ka osu-

tusid aeroplaanid selleks otstarbeks kõlbmatuks.

Möödunud aasta lõpul ja käesoleva aasta algul käis Amundsen Saksamaal. Säältellis ta omale sõiduks uued kahemootorilised metall-lennukid „Dornier-Wol“ tüüpi. Abi-aeroplaanidena võtab Amundsen kaasa lendavad paadid süsteemi „Dornier-Delphin“. Metall-lennukite kasulik tõstevõime on ligi 2 tonni ja tegevusraadius (lennuvõimaluse piirkond igas sihis) 2000—2300 kilomeetrit.

Oma sõidu teostamiseks kavatses Amundsen sõita „Framil“ põhjapoolse Spitzbergenit kuni 82° laiuskraadi alla. Sellelt punktilt edasi läheb reis juba lennumasina-

Uus leidus — aeroplaan-saan, millega võib sõita jääl 50 miili tunnis. Saani leidur J. Morehouse proovisõidul, Ohios.

tel. Kuna säält Aljaskani ligikaudu 3000 kilomeetrit on, loodab Amundsen seda ära lennata ühe korraga. Selleks kavatsetakse jätta põhjanabale toiduinete ja põletismaterjaali tagavarad, selleks nabal maanduda ja siis ülejäänud 1800 kilomeetrit Aljaskani lennata maha laskumata. Kui aga halbade meteoroloogiliste tingimuste tõttu võimatu on põhjanaba juure toidu- ja põletismaterjaali ladu asutada, siis lendavad ühekorraga kaks aeroplaani. Ühel nendest on siis kaks lendurit ja teaduslikud instrumendid, teisel aeroplaanil aga üksainuke lendur. Sel silmapilgul, kui pool mõlema aeroplaani küttematerjaalist, s. t. bensini, juba ära on tarvitatud, maanduvad aeroplaanid ja üks aeroplaan võtab endale kõik teise küttematerjaali ja ka lenduri. Ühel aparaadil on sellega jälle täielik küttagavara ja võib lendu jätkata, kuna teine saatuse hooleks jäetakse.

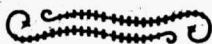
Ekspeditsioon jõuab Spitzbergenile käesoleva aasta maikuu lõpul ja hakkab kohe sõiduks ettevalmistusi tegema. Lend põhjanabale on kliimatiliste tingimuste tõttu ainult augustikuu keskpaigani võimalik, siis

algab suurte marude aegjärk, millal lennumasinaga sõit täieste võimatu.

Suurema osa põhjanaba õhu-ekspeditsiooni rahalistest kuludest kannavad Ameerika-Ühisriigid, kes organiseerivad ühtlasi Põhja-Aljaskas abiekspeditsiooni mitme aeroplaaniga Amundsenile tarbekorral abilandumiseks. Lenduriteks on: parem Ameerika merilendur Robert Dawidson ja tuntud Saksa lendur F. Duss. Kõik lennuaparaadid varustatakse võimsate raadio saate- ja vastuvõtteaparaatide, kino-ülesvõtteaparaatide ja kõikide teadusliste instrumentidega ja abinõudega.

See, et kogenud polaarsõitja Amundsen sõiduks valis puht-metallist lennukid, näitab, et need on polaarmaade erakorralistes oludes kõige vastupidavamad ja kõigiti otstarbekohased. Niisama leiab Amundsen, et Saksa konstruktsiooni lennumasinad nõutavatele tingimustele kõige rohkem vastavad.

Asjaosalistes ringkondades arvatakse, et seekordne reis vahejuhtumisteta lõpeb ja põhjanaba mitte ainult üles ei leita, vaid ka läbi uuritakse. —ste.

Näevad loomad und nagu meie?

Seda me küsida ei saa loomadelt, sellepärast katsume selgitada seda küsimust tõsiasjade varal, mis tuntud. Samuti peame toimima, kui juht väikestest lastest, kes ei oska veel rääkida. Kuid mõlemal juhtumisel on meil põhjust oletada, et unenäod tulevad ette, nagu täiskasvanud inimestel.

Lastest ning loomadest teame, et nende aju ning meelteorganid on täiesti samsuguse ehitusega kui meil. Niisama mõjuvad neisse needsamad nähtused, mis meisegi, ning imelik oleks, kui samastest põhjustest ei järgneks sarnased tulemused — unenäod.

Elamused unes on väga mitmesugused

ning meie nägu peegeldab neid magamise ajal samuti kui ärkvel olles. Vaatleme mõnda looma, näiteks: koera, milliseid tundeid ta ärkvel olles avaldab; nendesamade avaldusi võime märgata ka tema magades — võib olla, ainult silmapilgu, kuid selgesti.

Mõnede tunnuste järele võime kindlasti oletada, et loomad elavad mõnda neist tunnetest läbi mis meigi, ning see tähendab, et nad ka und näevad. Väga isesugused on, näiteks, muusikamehe ning maalija unenäod; ning koerast peame arvama, et tema unenägudes mängivad suurt osa lõhnad, nagu meil helid ja nägemismuljed, sest haistmismeel on tal väga tähtis.

Pabermass (papiermaché).

Mitmed mänguasjad, nagu nukupääd, mänguhõbused, loomad, kui ka mõned pildiraamid, loodusteaduse mudelid, on papiermachést tehtud. Seda massi on järgmise kirjelduse järele kerge valmistada.

Kõiksugu paberiribad ja -tüki, pakkimis- ja ajalehepaberist (mitte kirjapaberist, mis

liimitud on) tulevad mingisugusesse nõusse likku panna. Selle järele kallatakse vesi maha, puder pigistatakse kuivaks ja hõõrutakse võimalikult peeneks. Pääle selle lisatakse iga 20-ne osa pudrule 1 osa kriidipulbrit juure ning sõtkutakse 2 osa liimisulatisega läbi. Saadud kitisarnast ollust

võib puust, metallist kui ka gipsist vormidesse panna. Kodustel töodel tarvitatakse muidugi gipsivormi, mida ise valmistada saab, kuna vabrikud puust ja metallist vormidega töötavad. Et kõvaksläinud putru hõlpsasti välja saada, valatakse vormi enne tarvitamist natuke õli. Kõige kohasem seks on järgmised määrded: 2 osa naeriõli ja 1

osa rohelist seepi, see on 1 teelusikatäis seepi ja kaks täit õli. Et kokku hoida, määratakse puder 3 mm. paksult vormi põhja. Kui asi mitmest osast koos seisab, liimitakse üksikud osad kokku. Kui asi juba täitsa kuiv on, võib ta päale tushiga joonistada. Kui joonistus kuiv on, võib teda veel lakeerida. Parem on värvita lakk.

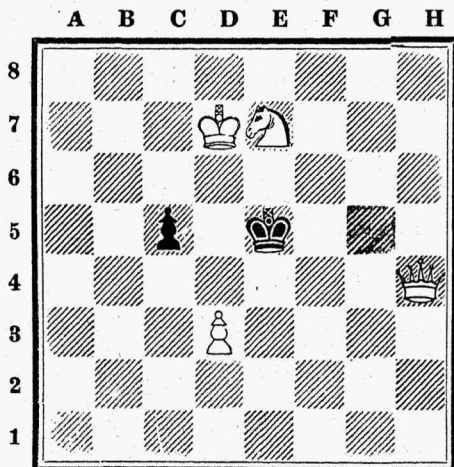
MALE

Toimetaja A Burmeister.

Ülesanne nr. 14.

Kokku säändud H. Weenink.

Mustad.

Valged.

Valged: Kd7, Lh4, Re7, Sd3.

Mustad: Ke5, Sc5.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülesande nr. 11 lahendus.

1. Lb7 — b1, c2 : b2,

2. Oe4 — f5 annab matt.

1. (Lb7 — b1), Kh3 — g2,

2. Rg6 — f4 annab matt.

1. (Lb7 — b1), h2 — h1,

2. Lb1 : h1 annab matt.

1. (Lb7 — b1), d3 — d2,

2. Lb1 — f1 annab matt.

Õiged lahendused ülesande nr. 11 kohta saatsid: Oskar Roodes ja Karl Kivi (Tallinnast), A. Jakobson, V. Sõõru, L. Soonberg ja V. Lind (Tartust), Martin Villemsen (Pärnust), E. Puum (Slaivast), V. Weissberg (Kuresaarest).

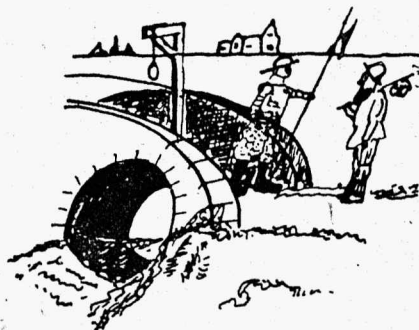
LÕBUSAD ÜLESANDED.

Ülesanne 8.

Armuta säädus.

Toimetaja Jursi Sander.

Elas kord armuta valitseja, kes ei soovinud kedagi lasta oma maa-alale. Silla juures, mis viis üle piiriäärse jõe, seisis vahipost, relvitud pääst jalatallani. Sellele oli antud käsk igalt rändajalt küsida: „Miks tuled?“

Kui rändaja vastuses valetas, oli vaht kohustatud teda vangistama ja säälsamas otsekohe üles pooma. Kui aga rändaja vastas tõega, pidi vaht ta ajaviitmata uputama jõkke.

Säärane oli armuta hirmuvalitseja kare säädus. Polnud ime, et keegi ei julenud läheneda ta piirkonnale.

Ent leidis talumees, kes selle päale vaatamata lähenes saatuslikule sillale sulutud piiri ääres.

„Miks tuled?“ peatas teda karedalt vahipost, valmistades hukata hulljulget, kes mõtle mata lähenes kindlale hukatusele.

Kuid vastus oli niisugune, et imestanud vaht, kuigi ta täpselt täitis oma käskkila armutat säädust, ei võinud teha mingit kurja kavalale talupojale.

Kuidas vastas talumees?

Ülestõusmise pühiks

ilmub „Vikerkaar“ värvilise kaanelilustusega. Kunstkaasandena prof. Köhleri „Kristus“. Algab uus põnev jutt: „Admiraal Bobby“.